

CHANGEMAKER-LEHTI • 1 | 2022

GLOBALISTI

TEEMA:

OIKEUS- VALTIO

12 KOLUMBIAN NUORISO
VAATII MUUTOSTA

06 DEN VÄSTERLÄNDSKA
SYNEN PÅ FRIHET
KRACKELERAR DÅ DUKAR
INTE GODKÄNNES

GLOBALISTI 1 | 2022

- 03** Pääkirjoitus
- 04** Changemakerin kuulumisia / Tekijälle kasvot
- 08** Kolumbian nuoriso vaatii muutosta
- 10** Länsimainen vapauskäsitys horjuu, kun huiveihin kajotaan

19 VALLANKUMOUS, JOKA EI MUUTTANUT MITÄÄN

- 14** Oikeutettua sodankäyntiä - millaisia sääntöjä sodassa on
- 17** Uskomattoman upea Ubuntu
- 19** Vallankumous, joka ei muuttanut mitään

08 KOLUMBIAN NUORISO HALUAA MUUTOSTA

- 22** Terapiaan - sitten joskus
- 23** Den västerländska synen på frihet krackelerar då dukar inte godkänns
- 26** Arvostelut

10 LÄNSIMAINEN VAPAUSKÄSITYS HORJUU KUN HUIVEIHIN KAJOTAAN

CHANGEMAKER

Changemaker on Kirkon Ulkomaan-avun nuorisoverkosto, joka muuttaa maailmaa. Kouluttaudumme ja kampanjoimme globaaliin oikeudenmukaisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Vaikuttamistoimintamme pääteemoja ovat rauha, talous ja ympäristö. Toimintamme on nuorten itse suunnittelemaa ja toteutettavaa.

Toimitus

Eteläranta 8, 00130 Helsinki,
toimisto@changemaker.fi

www.changemaker.fi

PÄÄTOIMITTAJA: Terhi Raikas

TOIMITUSSIIHTEERI: Ina Suorsa

TOIMITUSKUNTA: Sini Al-Fraidawi, Laura del Castillo Munera, Oskari Korhonen, Laura Lindgren, Sade Mäntylä, Terhi Raikas, Ina Suorsa, Matias Uusisilta, Hanna Walsch.

TAITTO: Matias Uusisilta

KANNEN KUVA: Lauri Levo

PAINOPAIKKA: Grano, Vantaa
Ympäristömerkitty painolaitos
4041 0955

ISSN-L 2323-5128

ISSN 2323-5128 (painettu)

ISSN 2323-5136 (verkkojulkaisu)

PÄÄTOIMITTAJA TERHI RAIKAS

KOHTI PAREMPAA

Kaikkialta maailmasta kuuluu, et siel haaveillaan paremmasta. Joskus tosin kuuluu vaik' Kolumbiasta et' elämäs on monta ongelmaa mut' pikkuhiljaa me opitaan, kun me nuoret kuunnellaan vaik' Jordanian prinsessaa. Kaikesta uudesta, ihmeellisestä me voidaan myös Globalistiin kirjoittaa.

Maailma muuttuu, mut' hitaasti niin vaik' ei oo kauaa, kun maailmas' ei tunnettu viel' ihmisoikeuksii. Mut hei, on sielkin jo vähän suojaa ja tulevaa, kun me yhdes tätä maailmaa parannetaan. Ennen vanhaan kuljettiin tuol' jossain kaukana Silkkitiellä, mut sitten maailmaa muutettiin eikä kaikkea tuota uutta ja hyvää monet viel' ihan täysin miellä.

On tullut tähän maailmaan rauha ja ihmisoikeudet, kun yhdessä me halutaan poistaa kaikki historian kauheudet.

Mut nyt uutisis' sanottiin, ettei Afganistaniin

voitu nuijia demokratiaa, ja niinpä siel talibanit tekee nyt kaikkea hirveitä, synkkää ja pahaa. Samaan aikaan Ukrainassa tapahtuu kaikkea kamalaa.

Mut onneks' me voidaan auttaa, sil' on suomalaisii ollut jo vuosii parantaas maailmaa yhdes' paikallisten kanssa. On ollut monia paikkoja, jois on oltu avustamassa. On meit' ollut Lähi-idäs', Irakissa, Erbilis', Kenias', Kirkukissa. Kuuntelemas', et jotkut tytöt haluaa huiivia pitää; tajuamas', et kieltämäl' se heiltä kukaan ei saavuta mitään.

Sata vuotta sitten sai Jäävuori Titanicin uppoomaan nykyään on sitten kai ruvenneet jäävuoret jo sulamaan, kun ihmiset tuhlaa, kuluttaa. Eiks voitais me koettaa ymmärtää, et' tällainen ei oo mitään elämää? Eiks' hylättäis me nyt tää itsekkyy?

Me ollaan yhdessä vahvempii, kun säilyy ihmisyys, läheisyys, ystävyys.

KUA Kirkon
Ulkomaanapu

Painotuote

PALUU NORMAALIIN - VERKOSTON AJANKOHTAISET KUULUMISET

TEKSTI: **MATIAS UUSISILTA** KUVAT: **CHANGEMAKER**

Vuodenvaihteen jälkeen Changemakerin toiminta on elpynyt koronapandemian aiheuttamista haasteista. Tapaamisia on järjestetty jälleen paikan päällä ja Changemaker-viikonloppuakin vietettiin ennätysellisellä osallistujamäärällä. Myös kampanja on saatu suunniteltua vapaaehtoisten johdolla.

Vuoden 2022 Ei kestä! -kampanja puuttuu ylikulutuksen ongelmiin

Vuonna 2022 Changemaker kampanjoi teemalla ylikulutus ja taloudellinen tasa-arvo. Kampanjallaan Changemaker haluaa nostaa esiin rikkaiden länsimaiden kestäväntä kulutusta sekä globaalin pohjoisen ja etelän välistä taloudellista epätasa-arvoa. Mitä ylikulutukselle voidaan tehdä? Miten länsimaalaisten elämäntapaa voitaisiin muuttaa niin, että se pysyisi planeetan resurssien rajoissa? Näihin ja moniin muihin haastaviin kysymyksiin Changemakerin kampanjatyöryhmä on pyrkinyt löytämään vastauksia jo viime syksystä asti. Lukuisten kampanjapaamisten, työpajojen, kampanjakoulutusten ja asiantuntijakonsultaatioiden myötä syntyi vuoden 2022 Ei kestä! -kampanja.

Maailma kylässä -festivaaleilla toukokuun lopussa 2022 startattu Ei kestä! -kampanja vaatii päättäjiltä toimia, joilla ylikulutukseen

Kevään 2022 Changemaker-viikonloppussa oli ennätysmäärä osallistujia. Mukaan oli kutsuttu vapaaehtoisia myös Ruotsin ja Norjan sisarverkostoista. KUVA: ANTTI YRJÖNEN

voitaisiin puuttua ja suomalaisten kulutusta saataisiin ohjattua kohti kestävämpää elämäntapaa. Kampanjassa pyrkimyksenä on nostaa esiin ylikulutuksen ongelmia, kuitenkin syyllistämättä yksilöitä – kampanjan tavoitteena on nimenomaan rakenteellinen muutos, jonka kautta ylikulutukseen voidaan vaikuttaa paljon laajemmin kuin vaikuttamalla yksilöiden kulutuskäyttäytymiseen.

“On vaikeaa muuttaa omaa kulutuskäyttäytymistään, jos tuotteet ovat lähtökohtaisesti huonolaatuisia tai kestävästä tuotteista joutuu maksamaan korkean hinnan. Siksi katseet tulisivat kohdistaa tuotantoketjun alkupäähän, jossa ongelmat syntyvät”, Changemakerin tiimin kampanjavastaava Sini Al-Fraidawi toteaa.

Ei kestä! -kampanjan nimi on monimerkityksinen. Suomalaisten elämäntapa on kestävämpi, sillä jos kaikki maailman ihmiset kuluttaisivat kuin suomalaiset tarvittaisiin, joka vuosi yli kolmen maapallon verran luonnonresursseja. Toisaalta myös kuluttamamme tavaraa tuotetaan niin, että sen ei ole edes tarkoitus kestää pitkään käytössä. Vaatteet, elektroniikka ja jopa kodinkoneet rakennetaan halpatyövoimalla ja huonoista materiaaleista niin, että kuluttajien tarvetta ostaa aina uutta ylläpidetään sillä, että tavara hajoaa käytössä helposti.

Näihin ongelmiin Changemaker vaatii muutosta. Käy lukemassa lisää kampanjasta ja sen vaatimuksista sekä allekirjoittamassa kampanjavetoomus kampanjasivulta osoitteesta **CHANGEMAKER.FI/EIKESTA**.

TULE MUKAAN **KAMPANJAAN!**

Liity kampanjatyöryhmään, tai järjestä kampanjatemppaus omalla paikkakunnallasi! Kampanjatyöhön ovat tervetulleet kaikki kiinnostuneet aikaisempaan kokemukseen katsomatta.

TEKIJÄ: SANNA LINDGREN

Olen Sanna Lindgren, espanjankielisestä maailmasta kiinnostunut yhteiskuntatieteilijä-humanisti.

Tähän lehteen kirjoitin Suomessa opiskelleen kolumbialaisen ystäväni Lauran avustuksella jutun Kolumbian nuorison tulevaisuudennäkymistä.

Juttuideoa sai alkunsa, kun Kolumbian viime vuoden loppukevään mielenosoitusten aikoihin Laura pyysi apuani tuodakseen kotimaansa asioita monipuolisemmin esiin

suomalaiselle yleisölle. Hän halusi tuntea kantavansa korttaan kekon, vaikka olikin kaukana kotoa.

Oikeastaan näen ystäväni tahtolassa paljon samaa, kuin mitä tekstimme ja sitä varten haastattelemamme opiskelija-aktiivi Paulina Farfán päätyivät nostamaan esiin. Monia kolumbialaisia nuoria turhauttaa, mutta he eivät halua jäädä tuleen makaamaan. **Lue juttu sivulta 8.**
SANNA LINDGREN

6 AJANKOHTAISTA

Kevään 2022 Changemaker-viikonlopussa ennätysmäärä osallistujia

Changemaker-viikonloppua vietettiin Silokallion kurssikeskuksessa Ulvilassa 8.-10.4. Changemaker-viikonlopun teemana oli tänä keväänä Changemakerin vuoden pääkampanjan teeman mukaisesti ylikulutus. Teemaan sukkellettiin yhdessä monenlaisten asiantuntijoiden johdolla, jotka kouluttivat Changemakereita mm. systeemiajattelusta, ekologisesta verouudistuksesta, kestävästä arjesta sekä mielipidekirjoittamisesta.

Viikonloppuun osallistui ennätysmäärä maailman muuttamisesta kiinnostuneita nuoria. Mukaan oli kutsuttu erityisesti nuoria kurssikeskuksen lähiseuduilta Porista ja Ulvilasta ja viikonloppuun heitä tulikin iso liuta. Lisäksi erityisvieraisiksi oli kutsuttu osallistujia Changemakerin pohjoismaisista sisarverkostoista Norjan Changemakerista sekä Ruotsin Agera -vapaaehtoisverkostosta.

Ruotsalaiset Lina ja Erik sekä norjalaiset Hanne ja Ingrid-Marie osallistuivat innoissaan viikonlopun koulutuksiin, joissa oli tällä kertaa aivan erityisesti pyritty huomioimaan kaksikielisyys; jokaisen työpajan ja koulutuksen kohdalla oli myös englannin kielinen vaihtoehto.

Viikonloppu päättyi Porin keskustassa pidettyyn kampanjatempaukseen, jolla haluttiin herätellä ohikulkijoita miettimään ylikulutuksen ongelmia. Tempauksessa jaettiin aineettomia lahjoja ohikulkijoille ja pyrittiin käymään asiallisia keskusteluja. Varsinainen kampanjan aloitus tapahtuu Maailma kylässä festareilla toukokuussa.

Paikallistoimintaa Jyväskylässä

Jyväskylän paikallistoiminta herätettiin henkiin vuoden alussa järjestetyillä uusien illoilla.

KORJAUS:

Globalistin 1/2022 artikkelissa ”Koronapandemia kasvualustana salaliittoteorioille” kuvittajaksi mainittiin virheellisesti Ina Suorsa. Artikkelin on kuvittanut Ina Rantanen.

Changemakerin jyväskyläläinen paikallistoinnin vastaava Pyry Mikkonen on järjestänyt iltoja sekä etänä, että paikan päällä. Paikallisryhmän toimintaan ovat tervetulleita kaikki lähiseuduilla asuvat maailman muuttamisesta kiinnostuneet nuoret.

”Kevään päätöstapahtumia ja syksyn tulevia tapahtumia kannattaa seurata Changemakerin sivuilta.” Pyry toteaa. ”Kokoonnumme noin kahden viikon välein. Uudet ja vanhat ovat tervetulleita matalalla kynnyksellä mihin tahansa tapahtumaan mukaan! Syksyn toiminta on vielä avoinna, eli pääset myös vaikuttamaan, siihen milta toiminta näyttää. Esimeksiksi syksyille suunnitellaan mahdollisesti nuorten rauhanviikon tapahtumaa Jyväskylään.”

Yhteinen pallo -materiaali tarjoaa kriittistä näkökulmaa globaalikasvatukseen

Vuoden 2021 aikana vapaaehtoisvoimin kasattu Yhteinen pallo- opas kriittiseen globaalikasvatukseen esittelee kriittistä globaalikasvatusta esimerkkien ja harjoitteiden avulla. Materiaalissa pohditaan mm. etuoi-keutta, yhteiskunnallisia rakenteita, kuvia ja narratiiveja elämästä eri puolilla maailmaa.

Työryhmässä mukana olleen Sannan mukaan Globaalikasvatustempauksen teko oli yksi vuoden 2021 mielenkiintoisimpia ja mukavimpia projekteja joissa hän oli mukana. ”Materiaalin työryhmässä oli mahdollisuus keskustella oppaan aiheista monipuolisesti ja verkostoitua muiden verkoston jäsenten kanssa.” Tämän oppaan tekoprosessi todistaa mielestäni vahvasti sitä miten jokaisella meistä on mahdollisuus vaikuttaa ja saada äänemme kuuluviin.” hän jatkaa. ”Oppaan teon parhaimpiin puoliin kuului se, että se antoi mahdollisuuden kohdata muita ja kokea kuuluvansa johonkin, mikä näin koronan aikana on ollut haasteellista.”

Changemaker jatkaa vaikuttamista yritysvastuulaista

Vuonna 2019 Changemaker oli mukana kansalaisjärjestöjen, ammattiliittojen ja yritysten yhteisessä #Ykkösketjuun-yritysvas-

tuukampanjassa. Kampanjassa haluttiin huomauttaa päättäjiä, että Suomi on kansainvälisessä vertailussa jäämässä jälkeen yritysvastuulainsäädännössä ja Suomeenkin on siksi asetettava kattava yritysvastuulaki. Yritysvastuulain tavoitteena on velvoittaa yritykset paitsi selvittämään ihmisoikeusvaikutuksensa, myös vähentämään ja välttämään mahdollisia kielteisiä vaikutuksia.

Hallitus hyväksyi hallitusohjelmassaan edistävänä huolellisuusvelvoitteeseen perustuvan yrityslain asettamista Suomeen. Vaikka kirjaus löytyy kaikkien hallituspuolueiden allekirjoittamasta hallitusohjelmasta, on yritysvastuulaki nyt hallituskauden loppupuolella edelleen asettamatta. Lisäksi viimeisimpänä käänteenä se on kohdannut vastustusta myös hallituksen sisällä Kes-kustalta ja RKP:lta.

Vaikuttamistoiminta harvoin päättyy samaan aikaan kuin kampanja ja näin on myös yritysvastuulakivaikuttamisen kanssa. Finnwatch on koordinoitunut yritysvastuulakivaikuttamista ja seurannut lain etene-mistä aina 2019 vuoden kampanjasta asti. Changemaker on ollut mukana yhteistyössä allekirjoittamalla järjestöjen yhteisiä kirjeitä ja kannanottoja sekä lähestymällä päättäjiä myös itse.

Sekä kansallinen, että EU-tason yritysvastuulaki edistäisivät ihmisoikeuksien toteutumista globaalisti ja helpottaisivat myös tavallisten kuluttajien elämää meillä Suomessa. Tästä huolimatta yritysvastuulaki on kohdannut huomattavaa vastakampanjointia ja vaikuttamistoimintaa on siksi jatkettava. Changemaker aikookin jatkaa yritysvastuulakivaikuttamista, niin pitkään kuin se on tarpeen. 🙌

TULE MUKAAN GLOBALISTIIN

Globalistin lehtityökoulutus järjestetään alkusyksystä Changemakerin Helsingin toimistolla. Koulutuksessa käydään läpi lehtityön perusteet, minkä jälkeen pidetään syksyn ensimmäinen toimituskunnan kokous. Mukaan ovat tervetulleet niin kokeneet kuin aloittelevatkin kirjoittajat! Lisätietoa löydät Changemakerin nettisivuilta.

Petteri, Sini ja Helmi esittelivät Changemakerin toimintaa nuorille Keravalla.

Changemakerin paikallistoiminnan vastaava Pyry on esitellyt Changemakeria myös Jyväskylän vapaaehtoistyön messuilla.

Kevään lobbaamiskoulutuksessa kuultiin käytännönvinkkejä päättäjien kanssa keskustelemiseen KUA:n vaikuttamistoiminnan päälliköltä Tapio Laaksoilta.

Changemaker oma Globalisti-podcast löytyy kaikista suosituimmista podcast-palveluista. Käy kuuntelemaan!

Changemaker-viikonlopussa virvattiin maapalloja Ei kestä! -kampanjatempauksia varten.

KOLUMBIAN NUORISO VAATII MUUTOSTA

TEKSTI: SANNA LINDGREN, LAURA DEL CASTILLO MUNERA KUVA: PAULINA FARFÁN

Vuoden 2021 mielenosoitukset Kolumbiassa saivat myös laajaa kansainvälistä huomiota. Suuri osa mielenosoittajista oli nuoria. Monet näkevät mahdollisuutensa heikkoina ja ovat menettäneet uskonsa maan instituutioihin.

“Nuorilla on merkittävä rooli Kolumbian politiikassa, mutta sille ei anneta tarpeeksi tunnustusta. Esimerkiksi vuoden 2016 rauhansopimuksessa nuoret nähdään uhreina”, sanoo 25-vuotias bogotalainen valtiotieteilijä ja opiskelija-aktiivi Paulina Farfán.

Nuorten jalkautuminen kaduille ei ole Kolumbiassa uusi asia. Kaikki äänekkäät eivät ole Farfánin tavoin järjestäytyneitä nuorisoaktiiveja, mutta opiskelijaliikkeen ja -aktiivien rooli niin nuorten osallistamiseksi, koulutusmahdollisuuksien edistämiseksi ja ihmisoikeuksien puolustamiseksi on ollut merkittävä jo siirtomaa-ajoista asti.

Farfán muistelee oman nuorisoaktiiviuutensa alkaneen vajaa 10 vuotta sitten: “Muistan videon, jolla eräs mies sai (poliisin) kyynelkaasua intiimialueelleen. Se silpoutui. Se oli vuotta 2013, niin kutsuttujen agraari-mielenosoitusten aikaa. Näin silloin paljon väkivaltaa, ja samoihin aikoihin minusta tuli poliittisesti aktiivinen.”

Väkivalta puhututtaa Kolumbiassa edelleen, mutta nuorten äänekkyyden taustalla on paljon muitakin syitä. Vuoden 2021 mielenosoitusten aikoihin toteutetun kyselytutkimuksen mukaan nuoria huolestuttavat

varsinkin työttömyys, köyhyys, korruptio, turvattomuus, eriarvoisuus sekä pääsy terveyspalveluihin ja yliopisto-opintoihin.

”

Nuorilla on merkittävä rooli Kolumbian politiikassa, mutta sille ei anneta tarpeeksi tunnustusta.

Vastaajista jopa 74 prosenttia sanoi olevansa huolissaan työttömyydestä, 53 prosenttia köyhyydestä ja 41 prosenttia korkeakouluun pääsystä. Kolumbian tilastokeskuksen mukaan 14–28-vuotiaiden työttömyysprosentti on 20 prosenttia – keskimääräistä selvästi korkeampi. Koulutusta on siirretty enenevästi yksityisen sektorin piiriin, mikä tekee siitä monille liian kallista: vuonna 2020 Kolumbian väestöstä 42,5 prosenttia eli köyhyydessä ja 15,1 prosenttia äärimmäisessä köyhyydessä.

Koronapandemia pudotti noin 3,5 miljoonaa kolumbialaista lisää köyhyysrajan alle ja oli jo itsessään viimeinen pisara, jonka päälle viime vuonna ropisi poliisien voimakäyttö tavallisia kansalaisia vastaan. Monen tyytymättömyys räjähti käsiin.

NUORET USKOVAT DEMOKRATIAAN, MUTTA EIVÄT INSTITUUTIOIHIN

Vuonna 2021 jopa 74 prosentilla 18–25-vuotiaista kolumbialaisista oli kielteinen kuva maan presidentistä Iván Duquesta (2018–2022). Mielenosoitusten aikaan toteutetussa kyselytutkimuksessa epäluottamusta presidenttiä, kongressia, poliittisia puolueita ja poliisia kohtaan ilmaisi noin 90 prosenttia vastaajista.

Tulevaisuutta halutaan kuitenkin rakentaa demokratian kautta: jopa 87 prosenttia haastatelluista nuorista näki demokraattiset vaalit ja äänestämisen hyvänä väylänä vaikuttaa Kolumbian tulevaisuuteen.

Vuoden 2022 maaliskuussa järjestettyjen parlamenttivaalien sekä toukokuun

presidentinvaalien kohdalla on selvää, että monet odottavat niiden tuovan muutoksia nykytilanteeseen.

Paulina Farfán kiteyttää toiveensa vaalien lopputuloksen suhteen seuraavasti:

“Haluan hallituksen, joka luo kansalle mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksiin ja ympäristöön. Hallituksen tulee panostaa terveydenhuoltoon, koulutukseen ja työllisyyteen. Kunnollisiin asuntoihin. Minusta toiveemme eivät ole millään tavoin radikaaleja. Pikemminkin elämän perusjuttuja.”

Farfán näkee, että erityisesti vuoden 2016 rauhansopimuksen implementointiin pitäisi jatkossa panostaa enemmän, koska tähän asti sopimuksen edistystä on sepitetty.

”

Minusta toiveemme eivät ole millään tavoin radikaaleja.

“Rauhansopimuksen kautta voitaisiin ottaa ensimmäisiä askelia kohti rakenteellisempia muutoksia. Siihen sisältyy paljon samoja asioita, mitä mielenosoituksissa on vaadittu, esimerkiksi työ-, koulutus- ja vaikuttamismahdollisuuksista.”

Väkivallan kulttuuri ja epätasa-arvo rehottavat

Yleisen turvallisuustilanteen parantumisen myötä Kolumbian nykynuorisot on kasvanut vapaammassa yhteiskunnassa kuin vanhempansa. Niin kutsuttu cultura de violencia, väkivallan kulttuuri, on silti edelleen vahvasti läsnä.

Esimerkiksi pelkästään viimeisten 10 vuoden aikana mielenosoituksissa on rekisteröity useampi tuhat poliisiväkivaltatapausta. Vuoden 2016 rauhansopimuksen jälkeen yhteiskunnallisesti aktiivisia henkilöitä sekä ihmisoikeuspuolustajia on murhattu satoja. Maassa on edelleen useita aseellisia ryhmittymiä.

Kolumbia on Latinalaisen Amerikan suurimpia talouksia, mutta samaan aikaan se kuuluu maailman taloudellisesti epätasa-arvoisimpien maiden joukkoon. Kolumbia on suurimmat tuloerot omaava OECD-maa ja Brasilian jälkeen toiseksi suurimmat tuloerot

PAULINA FARFÁN, 25, BOGOTÁ

- Valtiotieteilijä, Universidad Pedagógica Nacional/Universidad Nacional de Colombia.
- Opiskelija-aktiivina edustanut myös kansallisella tasolla muun muassa koulutuspolitiikasta päättävissä pöydissä.
- Työskentelee rauhan, nuorten ja ihmisoikeuksien puolesta.
- Perheeseen kuuluu vanhemmat, veli ja kissa.
- Harrastaa lukemista, juhlimista, tanssimista ja maalaamista.

omaava valtio Latinalaisessa Amerikassa.

Sekä Kolumbian nuorten että ylipäänsä kansalaisten turhautuminen on ollut nähtävissä pitkään.

“Ihmisten elinolosuhteet ovat kurjat. Mutta jos lähdet kadulle osoittamaan mieltä, kohtaat sortoa. Kyseessä on noidankehä. Vuo-

den 2021 mielenosoituksiin yllyttäneellä verouudistuksellakin olisi vain kerätty varoja heikommassa asemassa olevien kustannuksella. Kolumbiassa tarvitaan kokonaisvaltaisempia uudistuksia”, sanoo Farfán. 🗣️

LÄNSIMAINEN VAPAUSKÄSITYS HORJUU, **KUN HUIVEIHIN KAJOTAAN**

TEKSTI: **SINI AL-FRAIDAWI & HANNA WALSCH** KUVAT: **HANNA WALSCH**

Uskonnollisia symboleita kieltävät lait ovat jälleen nousseet keskusteluun Euroopassa. Ne kohdistuvat erityisesti musliminaisiin, mutta heitä ei kuunnella lakeja valmistellessa.

Viime vuoden huhtikuussa Ranskan senaatin edustajat äänestivät niin kutsutun antiseparatistisen lakialoitteen puolesta, joka kieltäisi alle 18-vuotiailta muslimityötilt oikeuden käyttää päähuiivia eli hijabia julkisilla paikoilla. Lisäksi se estäisi huivia käyttäviä vanhempia osallistumasta kouluretkille. Lakia ei lopulta hyväksytty sellaisenaan, mutta äänestys nosti jälleen maailmanlaajuiseksi keskustelunaiheeksi musliminaisten oikeuden käyttää huivia.

Lakialoite on jatkumoa Ranskan monimutkaiselle suhteelle uskonnon, etenkin islaminuskon, kanssa. Vuonna 2004 Ranska ensimmäisen kerran kielsi näkyvien uskonnollisten tunnusmerkien pitämisen valtion työpaikoilla kuten kouluissa. Joidenkin väitteiden mukaan opettajien aika kului uskontoon liittyvien erimielisyyksien selvittämiseen, ja siksi laki kielsi uskonnolliset tunnusmerkit, kuten isot ristit, kipat, turbaanit sekä päähuiivit. Lisäksi lakia perusteltiin Ranskan läi-

city-periaatteella, jonka mukaan valtio ja uskonto on pidettävä tiukasti erillään.

Kuusi vuotta myöhemmin Ranska kielsi kasvot peittävän vaatetuksen julkisilla paikoilla – eli käytännössä niqabin ja burkan, vaikka niitä ei nimeltä mainita. Niqabin ja burkan käyttäjiä on Euroopassa joitain tuhansia, ja he ovat pieni vähemmistö musliminaisista. Kasvot peittävä vaatetus on nykyään kielletty myös mm. Tanskassa ja Belgiassa.

”

Miksi huiveja ei sallit-
taisi, jos huput ja pipot
ovat kuitenkin normaali
osa pukeutumista?

Lisäksi aiheesta on ollut poliittista keskustelua monessa maassa, myös Suomessa.

YK:n ihmisoikeusneuvosto on todennut, että kiellot rikkovat uskonnonvapautta sekä voivat rajoittaa naisten liikkumista entisestään.

Vuonna 2020 Belgian perustuslakivaliokunta linjasi, ettei päähuiivin kieltäminen yliopistoissa riko uskonnonvapautta, ja jotkut yliopistot päätyivät kieltämään päähuiivit niiden tiloissa. Nuoret musliminaiset nousivat kaduille osoittamaan mieltään. Kiellot tuntuvat kovimmin muslimiväestössä. Huiivit ovat keskeinen osa pukeutumista niille musliminaisille, jotka eivät halua vieraiden näkevän hiuksiaan.

Hunturajoitusten takana kytee pelkoa ja tietämättömyyttä

Miksi Euroopassa on tarvetta rajoittaa ja säädellä erityisesti musliminaisten oikeutta pitää päähuiivia tai kasvoja peittävää huntua? Huivikysymystä tutkinut filosofian tohtori Johanna Konttori kertoo, että tarve kont-

rolloida islamin uskoon liittyviä symboleita voi johtua monista eri syistä. "Yksi syy on poliittisen (tai radikaalin) islamin leviämisen pelko. Se oli yksi perustelu myös Sveitsissä, missä vuonna 2009 kiellettiin uusien minareettien rakentaminen."

Etenkin kasvot peittävä huntu nähdään osoituksena vähintään mahdollisesta radikalisoitumisesta. Vaikka musliminaiset käyttävät kasvohuntua monista eri syistä, erityisesti kuva ISIS-terroristijärjestöön liittyneistä

naisista kasvohuntuineen ovat vaikuttaneet eurooppalaisessa huntu keskustelussa. "Yksi, ei välttämättä julkilausuttu perustelu on nähdäkseni näkyvyys. Minareetit ja huivit tekevät islamin eurooppalaisessa katukuvassa näkyväksi. Myös Euroopassa tehdyt terrori-iskut ovat eittämättä nostattaneet epäluuloa ja pelkoa."

Islamiin ja terrorismiin liittyy monenlaisia harhaluuloja. Islamin usko yhdistetään automaattisesti sen äänekkäisiin äärimuo-

toihin, kuten salafismiin ja jihadismiin. Media harvoin kuvaa maltillisten muslimien tavallista elämää tai huomioi sitä, miten muslimit ympäri maailman ovat tuominneet ääri-islamististen ryhmien teot. Asenteet liittyvät syyskuun 2001 terrori-iskuun ja Yhdysvaltain julistamaan terrorisminvastaiseen sotaan, jonka seurauksena islaminvastaiset asenteet ja viharikokset ovat lisääntyneet länsimaissa. Esimerkiksi "terrorismi"-termin käyttö on kasvanut englanninkielisissä

medioissa syyskuun 2001 jälkeen, vaikka terrori-iskuja oli länsimaissa paljon enemmän 1970-80-luvuilla. Nykypäivänä terrorismi ymmärretään erityisesti islamiin liittyväksi ja länsimaihin kohdistuvaksi ilmiöksi. Global Terror Index -raportin mukaan suurin osa maailman terrorismista tapahtuu kuitenkin Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan alueilla, Etelä-Aasiassa ja Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa, jolloin ääri-islamistien suurimmat uhrat ovat muut muslimit.

Konttori kertoo, että päähuiviin ja erityisesti kasvohuntuun liittyy myös ajatus siitä, ettei se ole naisen oma valinta, vaikka tutkimusten mukaan nainen saattaa valita käyttää kasvohuntua vastoin miehensä tai perheensä toivetta. Myös Ranskassa kieltoja on perusteltu sillä, että ne ovat uhka naisten oikeuksille. Konttori muistuttaa, että ”huivin käyttäminen jakaa myös muslimeita, eikä huivin käytöstä ole olemassa yksiselit-

teistä uskonnollista määräystä. Läheskään kaikki musliminaiset eivät peitä päätään, ja Eurooppaan on muuttanut naisia myös sellaisista maista, missä huivin käyttö on ollut pakko ja se on ollut heille ahdistavaa. Osalle musliminaisista kiellot takaavat sen, ettei kukaan voi pakottaa heitä peittämään päätään tai kasvojaan. Osa musliminaisista kannattaakin lakeja.”

Huivi on monille osa identiteettiä

Valtiollinen huivipakko on vain Iranissa ja Afganistanissa, mutta myös alueelliset ja kulttuuriset tekijät vaikuttavat siihen, miten huivin käyttöön suhtaudutaan. Vaikka valankäytön kysymykset ovatkin oleellisia, on vaarallista muodostaa yksioikoinen ja pelkistävä kuva niistä kirjavista syistä, jonka vuoksi musliminaiset käyttävät huivia. Myös

huivin käyttäminen voi olla tapa ilmaista omaa identiteettiään, korostaa toimijuutta ja vapautua ympäröivän yhteiskunnan asettamista paineista. Lisäksi hijabilla on usein sitä käyttäville musliminaisille henkinen merkitys.

Nuorten Muslimien Foorumin Rasha EIMansuri kertoo, että hänelle huivin käyttö oli oma valinta, joka tuntui oikealta, kun hän oli tutustunut sen taustaan tarkemmin. Nyt hijab on keskeinen osa hänen identiteettiään, ja hän kutsuu sitä kruunukseensa. EIMansurin mielestä huivikiellot rikkovat naisten oikeuksia, mutta ovat toisaalta myös hiukan koomisia. ”Miksi huiveja ei sallittaisi, jos huput ja pipot ovat kuitenkin normaali osa pukeutumista?”

Vaikka hijab usein kytkeytyy eurooppalaisessa keskustelussa nimenomaan päähuiviin, arabian kielen sana ”hijab” tarkoittaa kirjaimellisesti verhoa tai estettä, ja Koraanissa se esiintyy monissa erilaisissa yhteyksissä. Termillä kutsutaan nykypäivänä tulkintoja

pukeutumis- ja käyttäytymissäädöksistä. Hijaabiin kuuluu päähuivin lisäksi muun muassa väljä, peittävä vaatetus ja hillitty puhetyyli, jotka koskevat myös miehiä. Moni muslimi kokee hijabin noudattamisen uskonnollisesti tärkeäksi, mutta ymmärrys siitä, mitä hijabiin lopulta sisältyy, vaihtelee merkittävästi.

Kieltoihin liittyen musliminaisten omaa ääntä on kuultu kovin vähän. ”Huivia tai kasvohuntua käyttäviä naisia kuultiin varsin vähän vuosien 2004 ja 2010 Ranskan lakien valmisteluprosesseissa. Huiveista ja kasvohunnuista kuultiin uskonnollisia johtajia (miehiä), poliitikkoja, järjestöjohtajia (ei muslimiteita), juristeja ja niin edelleen. Päähuivin kieltämistä kouluissa vastustivat myös muiden uskontokuntien kuin islamilaiden yhteisöjen johtajat”, Konttori kertoo.

Belgiassa ja Ranskassa on viime vuosina ollut useita huivikieltoja vastustavia mielenosoituksia, ja sosiaalisessa mediassa on kampanjoitu muun muassa #HandsOffMyHijab-tunnisteella (suom. Näpit irti hijabistani). Nuoret musliminaiset ovat argumentoineet omien ihmisoikeuksiansa puolesta, mutta myös valmistautuneet löytämään luovia ratkaisuja ja käyttämään ei-uskonnollisiksi tunnistettavia pähineitä, mikäli tilanne sitä vaatii. Rasha EIMansurin mukaan kiellot huolettavat musliminuoria ja ajatus huivin poistamisesta tuntuu ahdistavalta, mutta hänen mielestään ratkaisuna on pelon sijaan dialogi ja kansalaistoiminta. ”Tytöissä on voimaa, mutta he tarvitsevat kannustusta ja tilaisuuksia kertoa mielipiteensä”, EIMansuri summaa. Hän toivoisi, että dialogia voitaisiin käydä erityisesti niiden kanssa, jotka näkevät päähuivit naisten oikeuksia loukkaavina.

Konttori näkee, että myös huivikiellot ”ovat yksi tekijä siinä, että monet muslimit kohtaavat syrjintää, epäluuloja, jopa vihaa. Kiellot luovat osaltaan kuvaa, etteivät huivia tai kasvohuntua käyttävät musliminaiset kelpaa (näkyvinä) muslimina osaksi Eurooppaa. Heidät nähdään vieraina, vaikka he olisivat esim. Ranskan kansalaisia.” Tällainen ajattelu heijastelee piirteitä esimerkiksi Ranskan siirtomaa-ajoilta, kun siirtomaiden muslimiväestöä kohdeltiin toisen luokan kansalaisina ja naisia muun muassa pakotettiin luopumaan huivista. Samalla unohdetaan osa eurooppalaista historiaa, johon on kuulunut paljon erilaisia uskonnollisia

ja kulttuurisia pähineitä aina 1900-luvun puoliväliin saakka. Kristillisiä huntuja näkee myös nykypäivänä, etenkin nunnien käytössä.

”

Tytöissä on voimaa, mutta he tarvitsevat kannustusta ja tilaisuuksia kertoa mielipiteensä

Suomessa huiveihin on osittain jo totuttu

EIMansurin mielestä tilanne on Suomessa kuitenkin hyvä, ja huiveihin on jo suurimaksi osaksi totuttu, vaikka vastustustakin kohdataan. Jos keskustelu huivikielloista käynnistyisi Suomessa, hän usko, että myös monet uskonnottomat puolustaisivat oikeutta käyttää uskonnollisia pähineitä. ”Olemme onnekkaita, sillä suomalaiset eivät yleensä arvostele sinua pukeutumisen mukaan. Myös muslimien tulisi ymmärtää olevansa yksilöitä pelkän vähemmistöstatuksen sijaan.” EIMansurin mielestä ratkaisu löytyy musliminaisista itsestään – kun he löytävät voimansa ja osallistuvat yhteiskunnalliseen keskusteluun, ymmärrys islamista lisääntyy. Myös Nuorten Muslimien Foorumin toiminta tähtää musliminuorten itsetunnon kehittämiseen ja yhteiskunnallisen aktiivisuuden kasvattamiseen.

Konttorin ja RASHAN haastatteluista käy ilmi musliminaisten ajatusten ja kokemuksien moninaisuus. Ei ole olemassa yhtä ainoaa tapaa olla muslimi tai yhtä oikeaa islamin uskoa, vaikka mediassa islam esitetään usein yhtenäisenä. Nykypäivän yksinkertaistava, terrorisminvastainen diskurssi sekä huivikiellot voidaan nähdä olevan osana jatkuva kolonialistisesta perinteestä hallita ja säädellä muslimiväestöjä sekä ylläpitää heistä kuvaa ”vaarallisina muina”. Vastavia pukeutumista rajoittavia toimia ei kohdisteta muihin uskontoihin, elämäntapoihin tai ideologioihin Länsimaissa. Taustalla voi

Konttorin mukaan olla epäluuloja, huolia, stereotyyppioita ja pelkoa, mutta kiellot eivät aina välttämättä toimi toivotulla tavalla. ”Asia on varsin monitahoinen, eikä huivikielloissa ja keskusteluissa ole kyse pelkästä huivista tai kasvohunnusta”, Konttori tiivistää. ”Huivikeskusteluun yhdistyy monia tunteita herättäviä teemoja. Voidaan kuitenkin kyseenalaistaa, kuinka hyvin huivikielto pureutuu asian ytimeen eli esimerkiksi ääri-islamin leviämisen estämiseen. Jos jotakin, se voi entisestään vieraannuttaa muslimiteita länsimaista, kun heitä ei nähdä täysivaltaisina maan kansalaisina, ja siten mahdollistaa radikalisaatiota.”

Huivikiellot asettavat länsimaat keskeisten kysymysten äärelle pohtimaan vapauden käsitettä, joka mielletään yhdeksi länsimaisten demokratioiden kantavista tekijöistä. Kysymys kuuluu, kenellä on oikeus ja vapaus päättää omasta pukeutumisestaan ja, vai kuttaako näihin oikeuksiin henkilön etninen ja uskonnollinen tausta. Länsimaissa ymmärretään, ettei ketään voi pakottaa pitämään huivia vasten tahtoaan, mutta eikö meidän samalla pitäisi ymmärtää, ettei ketään voi myöskään kieltää pitämästä huivia, etenkin kun kielloista lähtien yhteen uskontoryhmään. Eikö tavoitteena pitäisi olla yksilön oikeus ja vapaus valita käyttää tai olla käyttämättä huivia? 🤔

FAKTA:

- Yleiskielessä hijab tarkoittaa usein päähuivia. Hijabin periaatteisiin kuuluu yleensä naisilla vartalon ja hiukset peittävä pukeutuminen sekä maltillinen käytös.
- Myös miehillä on omat hijab-periaatteensa.
- Abaya on väljä, naisten käyttämä mekko, jossa voi olla myös kiinteä päähuivi.
- Niqab on abayaan kiinnitetty tai erillinen kasvohuntu, joka jättää silmät näkyviin. Se on huomattavasti harvinaisempi kuin pelkkä päähuivi.
- Burka peittää naisen kasvot ja kehon kokonaan ja silmien kohdalla on ristiverkko. Sitä käytetään lähes ainoastaan Afganistanissa.

OIKEUTETTUA SOTAA VAI SOTARIKOKSIA

– MILLAISIA
OIKEUSSÄÄNTÖJÄ
SODASSA ON?

TEKSTI: SADE MÄNTYLÄ KUVAT: ANTTI YRJÖNEN / KIRKON ULKOMAANAPU

Palomiehet sammuttamassa asuinrakennusta Itä-Ukrainassa Venäjän pommitusten jäljiltä.

Ukrainan sota on tehnyt sodan oikeussäännöistä jälleen ajankohtaisia. Uutisissa on esitetty epäilyjä Venäjän sotarikoksista, ja Ukraina on jo nostanut maata vastaan kanteen kansainvälisessä tuomioistuimessa. Kansainvälisen oikeuden säännöt ovat joskus kiemuraisia, mutta jokaisen tulisi olla perillä sodankäyntiin liittyvistä perusperiaatteista – mitä ne siis ovat?

Vanhan sanonnan mukaan sodassa ja rakkaudessa ei ole sääntöjä. Ainakaan sodan osalta tämä ei kuitenkaan pidä paikkansa, sillä nykymaailmassa kansainvälisen oikeuden säännöt sääntelevät sodankäyntiä. Sodan oikeussäännöissä määritellään erilaisia sääntöjä niin sotaa käyvien valtioiden velvollisuuksille kuin ehdottomasti kielletyille sotarikoksille.

Viralliselta nimeltään sodan oikeussäännöt tunnetaan kansainvälisenä humanitaarisena oikeutena. Kansainvälinen humanitaarinen oikeus koostuu erilaisista sopimuksista, joilla pyritään rajoittamaan aseellisten konfliktien pahimpia vaikutuksia. Kaikki maailman valtiot ovat sitoutuneet ns. Geneven sopimukseen, ja myöskään ihmisoikeuksia ei voi sotatilanteessa sivuuttaa. Punaiselle ristille on sodan oikeussäännöissä annettu erityinen auttamis- ja valvontatehtävä, jotta jokaisessa sodassa olisi konfliktin osapuolista riippumaton humanitaarisen oikeuden ja avun toteutumisen turvaava toimija.

Ennen konfliktia

Vain itsepuolustus oikeuttaa aseellisen voiman käyttöön. Valtio saa siis puolustautua, jos sitä vastaan hyökätään, mutta sodan aloittaminen on kiellettyä. Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjassa määrätään, mil-

loin kyseessä on itsepuolustus ja milloin laitton hyökkäys. Sodan aloittamiseen ja oikeuteen liittyvät kysymykset eivät siis kuulu varsinaisiin sodan oikeussääntöihin, jotka määrittävät vain siitä, mikä on sallittua konfliktin ollessa jo käynnissä.

Konfliktin aikana

Sodan oikeussäännöt sitovat sekä hyökkäävää että puolustautuvaa osapuolta, eikä niistä voi poiketa missään tilanteessah. Sodankäynnin säännöt suojaavat ennen kaikkea siviilejä, haavoittuneita, antautuneita ja vangittuja.

KESKEISIÄ SODANKÄYNNIN SÄÄNTÖJÄ

- Siviilikohteisiin, esimerkiksi kouluihin ja sairaaloihin, ei saa hyökätä. Punainen risti, puolikuu ja kristalli merkitsevät suojattua kohdetta. Siviilien ja sotilaiden erotelu ja erillisuus on oikeudenmukaisen sodankäynnin perusperiaate. Sotilaat eivät siten saa myöskään esimerkiksi naamioitua siviileiksi.
- Sodassakaan ei saa toimia mielivaltaisesti. Sotilaallisten toimien on oltava välttämättömiä ja oikeassa suhteessa niillä tavoiteltuihin päämääriin. Esimerkiksi itsepuolustusta ei saa liioitella.
- Umpimähkäisiä aseita, jotka aiheuttavat tarpeetonta ja erottelematonta tuhoa, ei saa käyttää. Aseiden täytyy siis olla niin tarkkoja, että ne osuvat vain tarkoitettuun kohteeseensa. Myös umpimähkäiset hyökkäykset ovat kiellettyjä.
- Henkilömiinojen ja laajoille alueille leviävien rypäleasideen käyttö on kielletty, sillä ne voivat jäädä maaperään pitkiksi ajoiksi sodan jälkeen. Myös muiden pitkäaikaista ympäristöhaittaa aiheuttavien aseiden käyttö on kielletty (kemialliset ja biologiset aseet).
- Kummankin osapuolen haavoittuneista siviileistä ja sotilaista tulee huolehtia ilman syrjintää. Myös vastapuolen haavoittuneita, antautuneita ja vangiksi jääneitä taistelijoita tulee siis kohdella inhimillisesti. Kidutus ja muu julma kohtelu on kiellettyä.
- Humanitaarisen avun kulkua ja avustustyöntekijöiden kulkua ei saa estää. Avun tulee päästä nopeasti ja vapaasti sitä tarvitseville.
- Lapsilla on oikeus erityissuojeluun, eivätkä alle 15-vuotiaat lapset saa osallistua taisteluihin. Erityisesti naisia tulee puolestaan suojata seksuaaliselta väkivallalta.

Siviilikohteiden vahingot ja ihmishenkien menetykset on minimoitava, vaikka taisteluihin osallistuvat sotilaat saavat käyttää väkivaltaa toisiaan vastaan. Sodan oikeussäännöt rajoittavat myös sodankäyntitapoja ja erilaisten aseiden käyttöä.

Sääntöjä ei aina noudateta – ääriesimerkkinä sotarikokset

Vaikka Punainen risti pyrkii varmistamaan sodan oikeussääntöjen noudattamisen, viime kädessä vastuu sääntöjen noudattamisesta on konfliktin osapuolina olevilla valtioilla. Humanitaarista oikeutta vakavasti rikkova toimija voi saada rangaistuksen sotarikoksesta kansainvälisessä rikostuomioistuimessa. Sotarikoksia ovat muun muassa siviilien tahallinen surmaaminen, kidutus ja biologisten aseiden käyttö. Äärimmäisessä

TUOMITSEMINEN

- Kaikilla valtioilla on velvollisuus etsiä ja tuomita sotarikollisia, riippumatta rikollisten kansalaisuudesta tai rikoksentekopaikasta. Jos näin ei olisi, epäilty voisi paeta syytteitä hakeutumalla tuomitsemista vastustavaan valtioon.
- Oikeudenkäynti voidaan järjestää joko tietyn valtion omassa tuomioistuimessa, tietyn sodan tapahtumien käsittelemistä varten perustetussa tilapäisessä tuomioistuimessa tai kansainvälisessä rikostuomioistuimessa.
- Haagin kansainvälinen rikostuomioistuin (ICC) on yleinen vakavista kansainvälisistä rikoksista syyttämistä varten perustettu tuomioistuin, jossa sotarikoksia, joukkotuhontaa ja ihmisyyttä vastaan tehtyjä rikoksia voidaan käsitellä.
- YK:n alainen Kansainvälinen tuomioistuin (ICJ) puolestaan ratkaisee viime kädessä sen, onko sodan aloittamisessa kyse itsepuolustuksesta vai laittomasta hyökkäyksestä

tapauksessa suunnitelmallinen ja laaja sotarikos voi samalla tarkoittaa joukkotuhontaan tai rikokseen ihmisyyttä vastaan syyllistymistä – käytännössä siis esimerkiksi tietyn

etnisen ryhmän jäsenten suunnitelmallista surmaamista tai mitä tahansa siviiliväestöön kohdistuvaa laajamittaista epäinhimillistä tekoa. 🌍

Ukrainalaisia pakolaisia Ukrainan ja Unkarin rajalla.
Kuva: Antti Yrjönen / Kirkon Ulkomaanapu

USKOMATTOMAN UPEA **UBUNTU**

TEKSTI: TERHI RAIKAS KUVA: ANDREW MOCA/ UNSPLASH

Mikä yhdistää mm. suomalaista nuorisolehden päätoimittajaa, australialaista pormestaria, botswanalaista sateenkaariaktivistia, brasilialaista nuorisotyöntekijää ja iranilaista tyttöjen oikeuksien puolestapuhujaa? Vastaus on Ubuntu Leaders Academy.

Ubuntu Leaders Academyyn koottiin syksyllä 2021 yli 600 nuorisajohtajaa kaikkialta maailmasta edustamaan kotimaitaan ja kuulemaan, kun maailman merkittävät johtajat puhuvat syvällisiä mm. rauhasta, sukupuolten tasa-arvosta ja ympäristönsuojelusta.

Ubuntu tarjoaa valituille nuorisajohtajille netin välityksellä viisi luentosunnuntaita sekä syyskuun lopussa 2021 pidetyn aloitustilaisuuden, jota kuuntelin ollessani isäni kanssa pitkällä automatkalla. Tuntui absurdilta seurata iskän Mazdan kyydissä jossain päin Pohjanmaan lakeuksia iPadin

kuulokkeiden välityksellä, kuinka nuorisajohtajat kaikkialta maailmasta kokoontuivat samalla kellonajalla nettiyhteyksien ääreen kuuntelemaan mm. kuinka Desmond Tutu ja YK:n pääsihteeri Antonio Guterres lausuiivat viisaita sanoja rajat ylittävästä yhteistyöstä, rauhasta ja rakkaudesta. Ubuntu onkin Nelson Mandelan aikanaan kehittämä filosofia siitä, kuinka yhdessä olisimme parempia. Tähän perustuu myös Ubuntu Leaders Academyn koulutuksen ydin.

Tätä juttua varten tiedustelin muiden maiden delegaateilta, mikä sai heidät hakemaan Ubuntu Leaders Academyyn. Mario

Salazar Chilestä tiivistä asian minulle erinomaisesti WhatsAppilla ja kertoi, kuinka hän haluaa olla mukana johtamassa maailman muutosta ja tarpeita ja oppia ja olla yhteistyössä yhdessä muiden johtajien kanssa. Salazarin mukaan yhdessä taistelemme ihmisoikeuksien ja sosiaalisen muutoksen puolesta ja ilmastonmuutosta vastaan saatuttaaksemme kestäväen kehityksen tavoitteet. Salazarin näkemykset jaetaan ympäri maailmaa: Kate Fortaleza Japanista kirjoitti minulle kiinnostuneensa Ubuntu Leaders Academyä, koska Academy tarjoaa ainutlaatuisen näkökulman johtamiseen maail-

man nuorisajohtajille.

Päiväkirjamerkintöjä matkan varrelta

Päätin tätä artikkelia työstääkseni kirjoittaa myös pienimuotoista päiväkirjaa Ubuntun tarjoamista opetuksista syksyn aikana, jotta projektin monipuolisuus tulisi parhaiten esiin. Seuraavaan olen koonnut ajatuksia, joita nousi esiin projektin alussa ja lopussa.

Syyskuu 2021: Vaikka Ubuntu Leaders Academy on saanut vasta alkunsa, on selvää, että projektista koituu vielä paljon hienoja muistoja jokaiselle sen osanottajista. Tulevilla opetuskertoilla meille puhuu ainakin useita rauhannobelisteja. Uniikein puhujista lienee Jordanian prinsessa. Ubuntun salaisuus ei kuitenkaan piile fiineissä puhujissa, vaan rajat ylittävissä ja ajatuksia herättävissä yhteistyössä. Siksi en odotakaan eniten sitä, että voisin jatkossa kehua olleeni kuuntelemassa niinkin merkittäviä puhujia. Odotan eniten valtavaa määrää tietoa, joita näillä puhujilla sekä Academyssä mukana olevilla nuorisajohtajilla on tarjota. Aloitus-tilaisuudessa tuntui jo hienolta, kun kes-

kustelimme odotuksistamme Academyn suhteen portugalilaisen keskustelun vetäjän johdolla, ja vastauksia saattoi tulla aina Djiboutista Myanmariin. Tähän rajat, aikavyöhykkeet, maanosat ja kulttuurit ylittävään yhteistyöhön tiivistyykin Ubuntun upeus.

”

Jos jonkin asian Ubuntussa opin, niin nimenomaan sen, että se näyttää meille yhä projektin päättymisen jälkeenkin mallia, mitä ovat rajat ylittävä yhteistyö, rauha ja rakkaus ja miten niitä voidaan toteuttaa.

Joulukuun loppu 2021: Ubuntu on nyt päätynyt, ja samoin on päätynyt yksi hieno elämä ja aikakausi. Vaikka Ubuntun varrelta jäi paljon hauskoja muistoja, kuten

se, että Ban Ki Moon seurasi omalta näyttöltään, kun jokainen meistä tanssi oman näyttönsä edessä katsellessamme tauolla Masaka Kids Africanan Dancing to Jerusalem -videota Youtubesta, sieltä jäi myös vaikuttavia muistoja. Ehdottomasti koskettavin ja vaikuttavin hetki oli se, että Ubuntussa mukana olleille nuorille järjestettiin Desmond Tutun muistotilaisuus.

Toukokuu 2022: Ubuntu tulee toivottavasti toistumaan, sillä siten, että eri maiden ja kansojen nuoret kootaan yhteen, kunniottaa eniten Desmond Tutun muistoa. Yhteistyön muodolla ei ole väliä, oli se sitten vaikka tanssimista. Ukrainan katastrofi on osoittanut, että meidän tulee aina panostaa rajat ylittävään yhteistyöhön ennen kuin jossain päin maailmaa on liian myöhäistä. Ubuntu tekee asiassa osansa - viimeistellen tätä artikkelia toukokuuisena lauantaiaamuna, ja herätessäni tänään huomasi, että ubuntulaisille oli tullut tänään taas viesti, tällä kertaa mainos malli-YK:sta. Jos jonkin asian Ubuntussa opin, niin nimenomaan sen, että se näyttää meille yhä projektin päättymisen jälkeenkin mallia, mitä ovat rajat ylittävä yhteistyö, rauha ja rakkaus ja miten niitä voidaan toteuttaa. 🌍

FAKTA

Ubuntu Leaders Academy on YK:n ohjelma, joka aloitettiin vuonna 2021. Ohjelman tavoitteena on tuoda yhteen maailmanmuuttajia ympäri maailmaa kertomaan heitä koskettavista aiheista, oppimaan ja jakamaan toisilleen sekä inspiroitumaan tunnettujen vaikuttajien puheista.

Tähän mennessä mukana ohjelmassa on ollut:

- 190 YK:n jäsenmaata
- 624 nuorisodelegaattia
- 65 vapaaehtoista kouluttajaa

Lisätietoa ohjelmasta: ubuntuunitednations.org

Kuva: Ubuntu United Nations

VALLANKUMOUS, JOKA EI MUUTTANUT MITÄÄN

TEKSTI: SINI AL-FRAIDAWI KUVAT: LARA JAMESON/ PEXELS, OLADIMEJI ODUNJI/ UNSPLASH

Arabimaissa on ollut laajoja mielenosoituksia 2010-luvulla, mutta niiden aikaansaama muutos on ollut hidasta tai olematonta. Irakin lokakuun vallankumous ei ollut poikkeus.

2010-luvulla arabimaissa on kuohunut, eikä sille näytä tulevan loppua. Vuoden 2011 arabikevään protestit ymmärretään usein aalloksi, joka vei monet Lähi-idän maat suurten yhteiskunnallisten muutosten äärelle. Lopputulokset ovat olleet hyvin vaihtelevia, ja jotkut maat ajautuivat sisällissotaan. Arabimaissa tapahtuneita kansannousuja tulisi tarkastella osana

pidempää, historiallista jatkumoa. Monessa maassa demokraattinen oikeusvaltio on hyvin hauras, ja korruption kaltaiset ongelmat ovat yleisiä. Kysymykset siitä, mikä on esimerkiksi uskonnon ja valtion suhde, ovat jääneet ratkaisematta. Joissain tapauksissa sektarianismi eli yhteiskunnan jakautuminen sosiaaliin ryhmiin uskonnon ja etnisyyden perusteella aiheuttaa hankaluuksia. Kolonia-

lismi ja imperialismi ovat myös jättäneet jälkensä, ja niiden taakka näkyy monen maan yhteiskunnassa edelleen.

Myös Irakin tapauksessa vuosi 2011 oli protestien aikaa, mutta ne eivät johtaneet suuriin muutoksiin. Samat poliittiset eliitit, jotka olivat johtaneet maata vuodesta 2003 alkaen, pysyivät tiukasti vallassa. Vuoden 2019 mennessä irakilaisien turhautu-

minen oli kuitenkin kasvanut niin suureksi, että satunnaiset mielenosoitukset kasvoivat maanlaajuisiksi, rauhanomaiseksi kansannousuksi, jota kutsutaan nimellä lokakuun vallankumous, ”thawrat tishreen”. Sisällissodan kauhut oli jo jätetty taakse, ja kansalaiset vaativat oikeuksiaan yhdessä rintamassa.

Vuoden 2019 kansannousun vaatimukset eivät eronneet merkittävällä tavalla aiemmista protesteista. Arki Irakissa on ollut aina hankalaa: sähköä säännöstellään heikon infrastruktuurin vuoksi, peruspalvelut eivät toimi ja työttömyys on laajamittaista. Ongelman ytimessä on korruptoitunut poliittinen eliitti, joka on ollut kyvytön tarjoamaan parannuksia arkeen ja pyrkinyt turvaamaan oman lähipiirinsä selustaa työllistämällä yksinkertaisimpiinkin virkoihin sukulaisiaan. Sen lisäksi valtion kassasta on aika-ajoin kadonnut rahaa, ja puolueiden suojeluksessa olevat militiat ovat aiheuttaneet turvattomuutta. Kansannousun monimuotoiselle joukolle oli selvää, että kyvyttömiä eliittien oli lähdettävä. Hyvin nopeasti kävi selväksi, ettei se ollut niin yksinkertainen tehtävä.

Nuoret halusivat kaataa Irakin hallinnon

Mielenosoituksia seurannut Humam Hasan kertoo, miten nuoret nousivat kapinaan kaa-takseen hallinnon kokonaan. ”Odotukset olivat korkealla, ja kansalaiset vaativat oikeuksiaan, kuten tasa-arvoista hallintoa mutta myös arjen asioita kuten työskentelymahdollisuuksia. He haluavat säilyttää kunniansa, sillä elinolosuhteet ovat ala-arvoiset.” Myös Hasan on omakohtaisesti kokenut korruption vaikutuksen – yliopisto-opinnoista huolimatta työn löytäminen on osoittautunut vaikeaksi, ja jopa pääkaupungissa peruspalvelut ovat heikot. Tulevaisuudennäkymät ovat nuoren miehen näkökulmasta kurjat.

Irakin tilanne ei ole kehittynyt tyhjiössä, vaan siihen on vaikuttanut erityisesti Saddam Husseinin diktatuurin kaatuminen vuonna 2003 sekä siitä seurannut miehitys. Amerikkalaisten johtama väliaikaishallinto muodosti poliittisen järjestelmän, joka perustui etnisyydelle ja uskontokunnalle. Mukanaan he toivat joukon Saddamiin hallintoa paenneita poliitikoita, jotka nyt halusivat osansa

valtatyhjiöstä. Baath-puolue kiellettiin ja Saddamamin hallintoon osallistuneita virkamiehiä, poliitikkoja ja sotilaita estettiin osallistumasta uuteen hallintoon. Vaikka toimenpide kohdistettiin Ba’ath-puolueen jäseniin, se kuitenkin tuntui eniten sunniväestössä. Huolimatta siitä, että enemmistö Irakin väestöstä on shiioja, sunnit olivat olleet Irakin poliittista eliittiä aina Ottomaanien valtakunnasta saakka. Nyt moni menetti elinkeinonsa ja koki olonsa uhatuksi, kun amerikkalaisten valtaan nostamat shiia- ja kurdipoliitikot pääsivät päättämään tulevaisuudesta. Osa radikalisoitui, eikä tilanteen pelastaminen enää onnistunut, vaikka baathisteihin kohdistuvia rajoituksia peruttiinkin muutama vuosi myöhemmin. Jännitteet, halu turvata oman ryhmittymän selusta ja molemminpuoliset uhkakuvat sytyttivät sisällissodan.

”

Toiset osoittavat yhä mieltään, mutta mikään ei muutu ja asiat vain pahenevat.

Imperialistinen taakka näkyy myös Irakin nykytilanteessa. Amerikkalaisten hätäiset päätökset ja kyvyttömyys ymmärtää Irakin yhteiskunnallista tilannetta johtivat poliittiseen kulttuuriin, jonka keskiössä ovat uskonnolliset ja etniset identiteetit. Lokakuun 2019 kansannousu oli myös osoitus siitä, että Irakin sektarianistiset jännitteet ovat osin poliitikkojen luomia ja ylläpitämiä. Kansa haluaa asiapainotteista politiikkaa, jota kinastelu ja valtapelit eivät mahdollista. Toisaalta keskeisenä huolena on ollut myös ulkovaltojen, erityisesti Iranin sekä Yhdysvaltain vaikutteet hauraan Irakin sisäpolitiikassa. ”Iran ulos, Bagdad pysyy vapaana” olikin yksi lokakuun vallankumouksessa käytetyistä iskulauseista.

Mielenosoitukset eivät tuoneet muutosta

Humam Hasan menetti toivonsa mielenosoituksiin varsin varhain. ”Rauhanomaisia

mielenosoittajia päin ammuttiin kaasupatruunoita ja luoteja. Pian huomattiin myös, että mielenosoittajien joukossa on myös valtapuolueiden lähettämiä agentteja, jotka pahoinpitelivät, kidnappasivat ja tappoivat mielenosoittajia.” Lokakuun vallankumouksessa ei ollut varsinaista johtohahmoa, sillä liikkeen keskeisimpiä henkilöitä katosi ja murhattiin. Satoja mielenosoittajia menehtyi hallituksen ja paramilitaaristen ryhmien käytettyä brutaaleja keinoja saadakseen mielenosoitukset päätökseen. ”Strategiat olivat jo tuttuja Saddamin hallinnon ajalta”, Humam Hasan summaa.

”

Kuvataide on kukoistanut erityisesti Bagdadin autotunneleissa, ja perinteinen irakilainen kansanrunous on täyttänyt kadut.

Lopputulemana oli kuitenkin Adil Abdul-Mahdin hallituksen eroaminen ja väliaikaishallinto, jonka keskeisenä tavoitteena oli uusien vaalien järjestäminen pikaisesti ja mielenosoittajiin kohdistuneiden rikosten tutkiminen. Kummassakin tavoitteessa kuitenkin epäonnistuttiin, sillä puolueet halusivat pelata aikaa valmistautuakseen vaaleihin, ja yritykset selvittää aiemman hallinnon osuutta mielenosoitusten väkivaltaisessa kukistamisessa lopetettiin vähin äänin.

Kun uudet vaalit viimein järjestettiin lokakuussa 2021, lähes tasan kaksi vuotta lokakuun vallankumouksesta, niihin kohdistui suuria odotuksia. YK kutsuttiin varmistamaan vaalien puolueettomuus ja sujuvuus, minkä lisäksi kansannousun seurauksena vaaleihin osallistui useita uusia puolueita. Lopulta vaalitulokset ei kuitenkaan ollut erityisen vallankumouksellinen. Vain 41 prosenttia vaivautui edes äänestämään. Vaikutusvaltaiseen shiialaiseen sukuun kuuluvan Muqtada Al-Sadrin ryhmittymä sai jättipotin, ja siihen kohdistui suuria odotuksia. Al-Sadr on ollut äärimmäisen ristiriitainen poliitikko, joka on toisinaan kehottanut uskollisia seuraajiaan väkivaltaan esimerkiksi rauhanomaisia mie-

lenosoittajia vastaan, mutta aina toisinaan myös asettunut tukemaan mielenosoittajien vaatimuksia. Aiemmissa parlamenttikokoupanoissa sadristien aikaansaavutukset ovat jääneet melko vähäisiksi.

Monen mielestä oikeat päätökset tehdään kuitenkin kulisseissa, eikä äänestämisen auta mitään. Jotkut taas katsovat, että ainoa vastaus on koko poliittisen eliitin täydellinen syrjäyttäminen. Humam Hasan kertoo, etteivät mielenosoitukset muuttaneet mitään. ”Jotkut palasivat koteihinsa, jotkut menettivät henkensä mieltä osoittaessaan. Toiset osoittavat yhä mieltään, mutta mikään ei muutu ja asiat vain pahenevat”.

Mikä on Irakin kohtalo?

On vielä vaikea sanoa, mitä seuraavaksi tapahtuu – hallitusneuvottelut ovat jälleen venyneet kuukausien mittaisiksi, ja samat vanhat puoluejohtajat kinastelevat yhä keskenään. Muutosta voi tapahtua positiiviseen tai negatiiviseen suuntaan, ja tällä hetkellä se näyttää hyvin hidastempoiselta prosessilta. Lokakuun vallankumouksesta syntyi joitain puolueita, joiden vaalimenestys jäi pieneksi. Ne yrittävät epätoivoisesti kamppailla korruption kulttuuria vastaan, mutta ovat myös riskissä ajautua sen syövereihin.

Suurin muutos on kuitenkin siinä, millainen käsitys kansalla on itsestään. Vaikka eliitit ovat läpi historian pyrkineet luomaan jakolinjoja kansanryhmien välille, lokakuun vallankumouksen yhtenäisyys kieliä kansallisen identiteetin muodostumisesta. Kansallisten symbolien käyttö on ollut laajamittaista, ja toisaalta myös vallankumouksen keskeisimmät paikat ja marttyyrit ovat nousseet olennaiseksi osaksi Irakin historiaa. Kuvataide on kukoistanut erityisesti Bagdadin autotunneleissa, ja perinteinen irakilainen kansanrunous on täyttänyt kadut. Mielenosoitusten suru ja raivo ovat kollektiivi-

nessa muistissa liittyneet osaksi tragedioiden jatkumoa.

Globaalin etelän maita ja etenkin Lähi-itää tarkastellessa kriisejä ja poliittista liikehdintää selitetään edelleen helposti uskonnolla. Se on tyyppillistä myös Irakin tapauksessa. Iden-titeetteihin keskittyvä puhe on pitänyt oikeat ongelmat pois poliittisten eliittien asialistoilta, ja samalla tavalla se estää ulkopuolisia ymmärtämästä globaalin etelän ongelmien monitahoisuutta ja laajoja syy-seuraussuhdeketjuja. Moni näkökulma, kuten esimerkiksi suurvaltioiden hyötyä tavoittelevat toimet hauraissa maissa jää edelleen havaitsematta. Myös kuvastomme on valitettavan yksipuolista, ja vajavainen ymmärryksemme näkyy usein niin poliittisissa ratkaisuissa kuin arkielämän kohtaamisissakin.

Lokakuun vallankumouksen kaltaiset protestiliikkeet eivät ole uniikki ilmiö, vaan vastaavanlaista kansalaistoimintaa on syntynyt monessa maassa. Arabikeväästä on nyt yli 10 vuotta, ja mielenosoitukset jatkuvat yhä. Niiden lopputulokset ovat kuitenkin olleet vaihtelevia – usein seurauksena on ollut joko lyhytaikainen muutos, syvempi kaaos tai sisällissodan alkaminen. Vain Tunisiassa mielenosoitusten tavoitteita on saavutettu pidemmällä tähtäimellä. Monessa Lähi-idän maassa oikeusvaltion periaatteet eivät edelleenkaan toteudu, muutos näyttää hyvin hitaalta ja takapakkia tulee säännöllisesti. Taustalla on monia tekijöitä, jotka linkittyvät toisiinsa ja ovat tiiviisti juurtuneet maiden poliittiseen kulttuuriin. Arabikevään muisto kertoo toisaalta siitä, miten syviä monimutkaisia ongelmat ovat, mutta myös kansan pyrkimyksistä kohti parempaa huomista. 🌍

Mielenosoittajat ovat koonneet heitä kohti ammutuista kynnelkaasusäiliöistä muistomerkin. Kuva: Ahmed Lazem

TERAPIAAN- SITTEN JOSKUS

TEKSTI: OSKARI KORHONEN

Mielenterveyden ongelmiin hoitoa kaipaava on ahdingossa. Hoito voi toki olla laadukasta, mutta koronan, aliresursoinnin ja henkilöstöpulan vuoksi sinne pääsyyn ei voi luottaa. Ei, vaikka hoitoon pääsy on turvattu lailla.

Otetaan esimerkiksi vaikkapa lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut. Iltalehti uutisoi joulukuussa (IL 14.12.2021), että hoitotakuu on pettänyt mielenterveyspalveluissa useamman lapsen ja nuoren kohdalla kuin koskaan aiemmin.

Vuoden 2021 elokuussa lähes 800 lasta ja nuorta oli odottanut psykiatrille pääsyä erikoissairaanhoidossa yli hoitotakuun takarajan, joka on lapsille ja nuorille kolme kuukautta. Se on lähes kolmasosa kaikista psykiatreille kirjoitetuista lasten ja nuorten läheteistä.

Viranomaiset, eli Valvira ja aluehallintovirastot, valvovat hoitoon pääsyn toteutumista ennalta sovittujen suunnitelmien perusteella. Ne voivat tarttua myös epäkohtiin, joista ne saavat tiedon yksittäisten kantelujen kautta.

Tehokkaan ja kattavan valvonnan esteenä ovat kuitenkin terveyskeskuksien ja sairaaloiden puutteet tilastointikäytännöissä. On kummallista, että vielä 2010-luvullakaan tiedonkeruuta ei ole saatu sille tasolle, että viranomaisilla olisi kattava tieto hoitoon pääsyn toteutumisesta.

Tilannetta synkentää edelleen se, että edes käytettävissä olevat tilastot eivät kerro koko totuutta.

Palataan jälleen lapsiin ja nuoriin. Kuopion kaupunki oli kieltänyt lääkäreitä kirjoit-

tamasta läheteitä tiettyihin mielenterveyspalveluihin ja Espoossa lapset oli puolestaan asetettu ”sisäiseen jonoon”. Sisäiset jonot tarkoittavat sitä, että potilasta käytetään jonkun terveydenhuollon ammattilaisen luona, jotta hoitotakuu tulee näennäisesti täytetyksi – käytännössä potilas jää silti jonottamaan esimerkiksi tarvitsemaansa psykiatrikäyntiä.

Tällaiset vippaskonstit tekevät potilaiden lisäksi hallaa myös tilastotiedolle. Kun tiedossa on, että suuretkin kaupungit kiertävät hoitotakuusäännöksiä läheteikielloilla ja sisäisillä jonoilla, olemassa oleviin tilastoihin ei voi luottaa.

Hallitus on ajanut koronan keskellä eteenpäin seitsemän päivän hoitotakuuta. Sosiaali- ja terveysministeriö lähetti vuoden lopussa lausuntokierrokselle esitysluonnoksen, jossa kiireettömään hoitoon pääsyn määräaika olisi kiristetty tiettyjen palvelujen osalta.

Mielenterveysnäkökulmasta esitysluonnoksen suurin puute on se, että mielenterveyden häiriöiden hoitoon soveltuva psykoterapia ja muu psykososiaalinen hoito on unohdettu. Seitsemän päivän hoitotakuu ei nimittäin sisällä esimerkiksi lyhytpsykoterapioita. Ne jäisivät vanhan, kolmen kuukauden hoitotakuun varaan.

Kriisiapu, neuvonta ja ohjaus mielenterveysasioissa kuuluisivat toki seitsemän päivän hoitotakukseen, mutta ne eivät korvaa psykoterapiaa ja muuta psykososiaalista hoitoa.

Esitysluonnos ei toteuta niin kutsutun Terapiatakuu-aloitteen henkeä, jossa yli 50 000 kansalaista vaati hoitotakuun kiristä-

mistä mielenterveyden häiriöiden osalta neljään viikkoon ja joka sai myös päättäjiltä hyvän vastaanoton. Vaikka hoidon tarve olisikin ”kiireetöntä”, mielenterveyden häiriöt voivat kriisiytyä nopeasti, jos hoito viivästyy.

Jotta perustuslain takaamat oikeudet välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin toteutuisivat, esityksessä toki mainitaan, että joka tapauksessa kaikki hoito tulisi järjestää aina ”kohtuullisessa” ajassa. Joissain tapauksissa kiireettömään hoitoon pitäisi päästä siis kolmen kuukauden takarajaa nopeamminkin. Kohtuullisuuden määrittäminen jokaisen potilaan kohdalla on kuitenkin haastavaa ja riitely veisi resursseja potilaalta, terveydenhuolloilta ja valvontaviranomaisilta. Hoitotakuusääntelyn keskeinen hyöty on, että hoitoon päästään kohtuullisessa ajassa ilman, että tuota ”kohtuullisuutta” on varsinaisesti tarpeen määritellä joka kerta erikseen.

Lääketieteellisen tutkimuksen perusteella lääkehoidon ja terapian yhdistelmä on usein parasta hoitoa mielenterveyden ongelmiin. Siksi onkin harmillista, että Kansaneläkelaitoksen järjestämät ja korvaamat terapiat eivät kuulu organisaatorajan vuoksi minikään hoitotakuun piiriin, vaikka tosiasiaa moni mielenterveyskuntoutuja saa tarvitsemansa terapian juuri Kelasta ja lääkehoidon erikoissairaanhoidosta.

Kirjoittaja on Mielenterveyden keskusliiton lakimies

DEN VÄSTERLÄNDSKA **SYNEN PÅ FRIHET** **KRACKELERAR** DÅ DUKAR INTE GODKÄNNES

TEXT **SINI AL-FRAIDAWI, HANNA WALSCH** ÖVETSÄTTNING: **LINNEA PARKATTI**

Lagar som förbjuder religiösa symboler är än en gång på tapeten i Europa. De riktar sig speciellt till muslimska kvinnor som inte fått sin röst hörd.

I fjolårets april röstade senatorerna i Frankrike för ett så kallat antiseparatistiskt lagförslag som skulle ta ifrån under 18-åriga muslimflickor rättigheten att använda huvudduk på offentliga platser. Utöver det skulle lagförslaget förbjuda föräldrar som använder duk att delta på klassresor. Lagförslaget blev slutligen inte godkänt som sådant, men röstningen satte än en gång fart på diskussionen om muslimkvinnors rättighet att bära duk.

Lagförslaget är ett resultat av Frankrikes komplicerade syn på religion, framförallt gällande islam. Första gången som Frankrike förbjöd bärandet av religiösa kännetecken i statens skolor var år 2004. Enligt vissa argument gick mycket av lärarnas tid åt till att lösa konflikter gällande elevernas uppfattning om religioner, och därför skulle lagen förbjuda religiösa symboler som stora kors, kippor, turbaner och huvuddukar. Lagen motiverades också med Frankrikes laïcité-princip, som fordrar att stat och religion hålls skilda.

Sex år senare förbjöd Frankrike bärandet av klädsel som täcker ansiktet på offentliga platser – rättare sagt användningen av niqabin och burkan, fast de inte nämndes specifikt. I Europa finns ett tusental kvinnor som använder niqab eller burka, de representerar alltså endast en liten del av muslimkvinnorna. Klädsel som täcker ansiktet är nuförtiden förbjuden också i bland annat Danmark och Belgien. Den politiska diskussionen om slöjor som täcker ansiktet har också nått Finland.

”

Varför skulle dukar inte tillåtas om huvor och mössor ändå är en normal del av klädseln?

År 2020 utlyste Belgiens grundlagsutskott att ett förbud mot att använda huvudduk i universitet inte strider mot religionsfriheten, varpå en del universitet beslutade att förbjuda bärandet av duk i deras lokaler. Beslutet fick unga muslimkvinnor att gå ut på gatorna för att demonstrera. Förbuden känns hårdast hos muslimbefolkningen:

Duken är en central del av klädseln för de muslimkvinnor som inte vill att främmande människor ska se deras hår.

Rädsla är en orsak till förbuden

Varför finns det i Europa ewtt behov av att reglera och begränsa framförallt muslimkvinnornas rättighet att bära huvudduk eller en slöja som täcker ansiktet? Filosofie doktor Johanna Kontio som har forskat i ämnet berättar att det finns många orsaker till behovet att kontrollera symboler som har med islam att göra. “En orsak är rädslan för att det politiska (eller radikala) islam ska sprida. Det var ett av argumenten som användes i Schweiz då byggandet av nya minaret förbjöds år 2009.”

Framförallt en slöja som täcker ansiktet ses som ett tecken på åtminstone en möjlig radikaliserings. Fastän muslimkvinnorna använder slöja av många olika skäl, associeras ansiktsslöjan till de kvinnor som anslutit sig till terrororganisationen ISIS. “Ett argument som nödvändigtvis inte har uttalats högt, men som verkar under ytan, är synligheten. Minareten och huvuddukarna gör islam mera synligt i den europeiska gatubilden. Också terrordåden som utspelat sig i Europa har utan tvekan ökat misstänksamheten och rädslan.”

Det finns många villfarelser när det kommer till islam. Den islamska tron förknippas automatiskt med dess högljudda extremistiska inriktningar, som salafism och jihadism. Median berättar sällan om den stora massan av muslimer runtom i världen som har dömt de extremistiska rörelsernas handlingar. Människors attityder härrör från terrordådet i september 2001 och USA:s utlysande av kriget mot terrorismen. Efter det har inställningen till islam blivit märkbart mera negativ och hatdåd har ökat i västländerna. Exempelvis har användningen av termen “terrordåd” ökat i västerländska medier sedan hösten 2001 trots att det begicks mycket flera terrordåd i västländerna på 1970- och -80-talen. Nuförtiden uppfattas terrorn just som dåd av muslimer riktade mot västländer, trots att största delen av världens terrordåd sker i Mellanöstern och Afrika söder om Sahara. Det är alltså muslimerna som

är de största offren för terrorn.

Konttori berättar att det ofta tros att kvinnor tvingas bära huvudduk och ansiktsslöja, men att det enligt forskningen också kan vara precis tvärtom, att det är kvinnan som väljer att använda huvudduk eller slöja mot sin mans eller familjs önskan. I Frankrike var ett av argumenten för förbuden kvinnors rättighet till att inte behöva bära huvudduk eller slöja. Konttori tillägger att det finns många åsikter om användningen av huvudduk hos muslimer och att det inte finns någon entydig religiös bestämmelse om det. Det finns många muslimska kvinnor som inte döljer sitt huvud. Det har också flyttat muslimska kvinnor till Europa från sådana land där det är lag på att använda duk. En del muslimkvinnor är därför för lagarna som förbjuder duk, eftersom de säkerställer att ingen kan tvinga dem att dölja sitt hår eller ansikte.

För många är huvudduken en del av identiteten

En statlig lag som fordrar användning av duk finns bara i Iran och Afghanistan, men regionala och kulturella faktorer har en stor inverkan på synen om användningen av huvudduk. Det finns en massa olika skäl att använda eller låta bli att använda duk. För majoriteten är användningen av duk ett självständigt beslut. Att bära duk kan vara ett sätt att uttrycka sin identitet och befria sig från den press som det omgivande samhället utsätter en för. Utöver det har duken ofta en enorm spirituellt betydelse för sin bärare.

Rasha ElMansuri från Nuorten Muslimien Foorumi (Forum för unga muslimer) berättar att duken för henne var ett självständigt beslut som kändes rätt efter att hon hade bekantat sig närmare med dess bakgrund. Nuförtiden är hijaben en stor del av hennes identitet och hon kallar den sin krona. Enligt ElMansuri strider förbuden mot kvinnors rättigheter förutom att de dessutom är komiska: “Varför skulle dukar inte tillåtas om huvor och mössor ändå är en normal del av klädseln?”

Trots att hijab ofta i den europeiska diskussionen associeras just till huvuddukar, står det arabiska ordet “hijab” för ett draperi eller ett hinder och i Koranen förekommer ordet i många olika sammanhang. Termen

används för tolkningar av hur man ska klä och bete sig. Till hijab hör förutom huvudduken täckande klädsel och ett sansat sätt att tala, dessa gäller också för män. Många muslimer upplever hijab som viktigt, men synen på vad hijab innebär varierar.

Vad gäller förbuden har de muslimska kvinnornas röst inte blivit hörd. "Religiösa ledare (män), politiker, organisationsordförande, jurister.. åhördes under förberedningsprocessen av de franska lagarna 2004 och 2010, men de dukbärande kvinnornas åsikter fattades. Också andra religiösa samskaps ledare än islam motsatte sig förbudet om användningen av huvudduk i skolor", berättar Konttori.

”

Det finns styrka i flickorna men de behöver uppmuntran och möjligheter att få uttrycka sina åsikter.

De senaste åren har det hållits flera demonstrationer i Belgien och Frankrike som en protest mot dukförbuden. Det har också kampanjerats i sociala medier med hashtaggen HandsOffMyHijab (bort med händerna från min hijab). Unga muslimska kvinnor har argumenterat för sina egna mänskliga rättigheter tillika som de har förberett sig på att använda kreativa lösningar och använda icke-religiösa huvudbonader för att dölja sina hår ifall situationen så kräver. Enligt Rasha ElMansuri oroar förbuden unga muslimer och tanken på att inte få använda duk väcker ångest hos många. Hon menar att lösningen är dialog och medborgarverksamhet. "Det finns styrka i flickorna men de behöver uppmuntran och möjligheter att få uttrycka sina åsikter", summerar ElMansuri. Hon tycker att det vore viktigt att dialog skulle föras speciellt med de kvinnor som ser dukförbuden som kränkande mot sina rättigheter.

Konttori menar att dukförbuden är en av de faktorer som gör att många muslimer blir diskriminerade och möter fördomar, till och med hat. "Förbuden ger en bild av att muslimer som bär duk eller ansiktsslöja inte duger till att vara en del av Europa. De ses

som främmande trots att de skulle vara t.ex. Frankrikes medborgare." Synsättet liknar det kolonialistiska, då muslimbefolkning i de forna kolonierna behandlades som andra klassens medborgare och kvinnor tvingades att ge ifrån sig sina dukar. På samma gång glöms en stor del av Europas historia bort eftersom den inkluderar en mängd olika religiösa och kulturella huvudbonader ända till 1900-talets andra hälft. Kristna dukar ses också nuförtiden, framförallt burna av nunnor.

Finländare har vant sig vid huvuddukarna

Enligt ElMansuri är situationen i Finland ändå rätt bra och dukarna har man till största del redan vant sig vid fastän det också finns motsstånd. Om diskussionen om dukförbud satte igång i Finland så tror hon att också många icke-troende skulle motsätta sig förbudet. "Vi är lyckligt lottade för finländare dömer dig sällan för din klädsel. Också muslimer borde förstå att de är individer istället för att endast vara medlemmar av en minoritet." Enligt ElMansuri hittas lösningen hos de muslimska kvinnorna, när de hittar sin inre styrka och deltar i den samhälleliga debatten kommer förståelsen för islam att öka. Nuorten Muslimien Foorumis verksamhet strävar efter bland annat just detta, att utveckla de unga muslimernas självkänsla och få dem att engagera sig i samhälleliga frågor.

I intervjuerna med Konttori och Rasha framkommer det tydligt att det finns en stor diversitet i muslimskvinnornas tankar och erfarenheter. Det finns inte ett enda sätt att vara muslim på eller en enda tro på islam, fastän medier ofta låter oss tro så. Kolonialismen har lämnat efter sig ett synsätt enligt vilket termen "vi" syftar på oss tänkande individer med mycket olikheter, medan "de" är ensidiga stereotyper. Den nutida förenklade linjen som förs gällande terror och förbuden mot huvuddukar kan ses som en fortsättning på kolonialismen med sitt reglerande och kontrollerande av muslimbefolkningen och uppehållningen av en bild av muslimerna som de "farliga främmande". Liknande begränsningar i fråga om klädsel har inte riktats mot andra religioner, livsstilar eller ideologier.

Lagarna motiveras bland annat med frihet, jämlikhet och kvinnors rättigheter, fastän deras inverkan kan vara den motsatta. Enligt Konttori kan misstänksamhet, oro, stereotyper och rädsla ligga som grund och förbuden når inte alltid önskat resultat. "Det handlar inte endast om dukar och slöjor, utan om många känslösväckande teman", berättar Konttori. "Det kan dock ifrågasättas hur bra dukförbudet tacklar de verkliga problemen, t.ex. spridningen av det extremistiska islam. Om något så kan det ytterligare distansera muslimer från västländerna då de inte ses som rättmätiga medborgare och därmed leda till radikalisering".

Dukförbudet handlar egentligen i grunden om termen frihet, som är en av västländernas grundvärderingar. Det är alltså inte bara frågan om islam, utan också om självförtroende - vilka är vi i förhållande till "dem"? För att stifta lagar som förbjuder huvuddukar måste vi inskränka på individernas frihet och gå mot våra ädla frihetsprinciper. När dukarna granskas från den franska identitetens synvinkel glöms det lätt bort att det för de muslimska kvinnorna är viktigt att få kontrollera vem som ser deras hår. På så sätt kommer diskussionen in på individens grundrättigheter. Vilka rättigheter och skyldigheter har medborgarna? Uppfattningen om västländerna som jämlikhetens, frihetens och möjligheternas vagga krackelerar. 🗣️

FAKTA

■ I allmänt språk syftar hijab ofta på en huvudduk. Till hijab hör också oftast en täckande klädsel och ett sansat sätt.

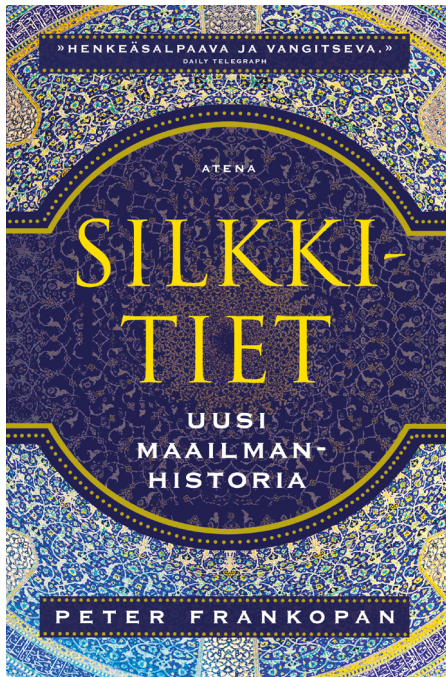
■ Också män har sina egna hijab-principer.

■ En abaya är en vid klänning som används av kvinnor vilken också kan ha en tillhörande duk.

■ En niqab är en, i en abaya fastsatt, eller lös ansiktsslöja som täcker allt förutom ögonen. Den är betydligt ovanligare än endast en huvudduk.

■ En burka täcker kvinnans ansikte och kropp helt och vid ögonen finns ett korsnät. Burkor används nästan

ON OLEMASSA HISTORIA, JOSTA MEILLE EI KERROTTU KOULUSSA

Atena Kustannus Oy 2021, 844 s.

Muistan ikuisesti, kuinka yläasteen maantiedon opettajamme kieltäytyi opettamasta meille Afrikan maantietoa, koska emme sillä tiedolla tekisi koskaan mitään. Lukiossa puolestaan historian opettajani ihmetteli, minkä takia haluaisin tuhlata aikaani historian kurssiin, joka käsitteli länsimaiden ulkopuolisten maiden historiaa. Totuus kuitenkin on, että tällainen ajattelutapa ei saa nuoria ymmärtämään maailmaa. Länsimaiden ulkopuolella elää valtava joukko ihmisiä, joilla on pitkä ja värikäs historia täynnä asioita, joiden tunteminen monikulttuuristuvassa maailmassa on jokaiselle meistä hyödyllistä.

Niinpä riemastuin, kun käydessäni kirjakaupassa havaitsin, että myyntiin oli tullut uusi järkälemäinen teos asioista, joihin perehtymiseen minua ja luokkalaisiani ei koulussa kannustettu. Peter Frankopanin uutuusteos *Silkkitiet - Uusi maailmanhistoria* saattaa järkyttää ensin koolla, mutta kun kirjan avaa, se imaisee nopeasti mukaansa. Oxfordilainen historioitsija Frankopan on laatinut uskomattoman laajan ja monipuolisen teoksen historiasta, johon meillä ei koulussa syvennytty. Myös kirjailijalla itsellään on ollut samankaltaisia ajatuksia omina kouluikänsä aikana: Frankopan kertoo esipuheessaan olleensa koulussa harmissaan siitä, että historian tunneilla käsiteltiin lähes pelkästään Länsi-Eurooppaa ja Yhdysvaltoja.

Ennen kirjan lukemista tiesin, että silkkitieksi kutsuttu tieverkosto oli ollut olemassa, mutten paljon muuta. Frankopan kuvaa elävästi ja mielenkiintoisesti, kuinka silkkitiet ovat sinänsä nimityksenä harhaanjohtava: silkkitieiden verkostoa voisi yhtä hyvin kutsua niin kyllä, hopean kuin orjienkin teiksi. Ylipäättään teiksi, joilla on kuljetettu kaikkea sellaista, joka rikastuttaa yhtä ja saa toiset voimaan huonosti, kun rikkaudet revitään heikommassa asemassa olevien selkänahasta. Ainakin itselleni uusi tieto oli sekin, ettei silkkitie itse asiassa ole nimenä kovin uusi, kun vertaa siihen, miten kauan tiet ovat olleet olemassa: nimen keksi 1800-luvulla elänyt saksalainen geologi Ferdinand von Richthofen, jonka veljenpoika Manfred von Richthofen tunnetaan I maailmansodan hävittäjälentäjä Punaisena paronina.

Nykyihmisen silmässä orjuus ja epäinhimillinen kohtelu ovat ihmisoikeuksien polkemista, mutta silkkitieiden valtakaudella suhtautuminen oikeudenmukaisuuteen oli

kaksijakoinen. Hammurabin laki, yksi ensimmäisistä lakikokoelmista, on jäänyt historian Silmä silmästä, hammas hampaasta -periaatteen vuoksi, mutta tämä ei tarkoita suinkaan sitä, että kaikki menneen maail-

”

Oxfordilainen historioitsija Frankopan on laatinut uskomattoman laajan ja monipuolisen teoksen historiasta, johon meillä ei koulussa syvennytty.

man ihmiset olisivat ihannoineet väkivaltaista oikeudenkäyttöä tai kohdelleet ihmisiä epätasa-arvoisesti. Globalistin tämänkertaisen oikeusvaltioteeman kannalta yllättävin Frankopanin kertoma tieto mielestäni oli kertomus siitä, kuinka yksi Persian hallitsijoista, Dareios Suuri, kohteli oikeudenmukaisesti kaikkia kansalaisiaan. Dareios Suuren perintönä on Behistunissa sijaitsevaan kallioseinämään kolmella kielellä kirjattu teksti, joka määrää huolehtimaan, että maa on turvallinen, ja pitämään sen asukkaista huolta oikeudenmukaisesti, sillä oikeus on valtakunnan perusta. Ohje on ollut mitä oivallisin niin Persian kultakautena kuin vielä tänäkin päivänä. Niinpä se onkin hyvä esimerkki siitä, kuinka myös länsimaiden ulkopuolisten maiden historiaan kannattaa syventyä, vaikkapa juuri Frankopanin teoksen kautta.

TERHI RAIKAS

ONKO AFGANISTANILLA SITTENKIN TULEVAISUUS?

**YLE-dokumentti, 2022,
Ohjaus: Rauli Virtanen**

Kun Taliban kaappasi vallan Afganistanissa syksyllä 2021, koko maailma heräsi huolehtimaan ihmisistä, joiden kohtalolle tavalinen länsimaalainen ei normaalisti uhraisi ajatustakaan. Talibanin nousu tarkoitti sitä, että afganistanilaisten elämästä putosi pohja pois. Kun äärijärjestö antaa vain epämääräisiä lupauksia, eivät tavalliset afganistanilaiset voi kuin haaveilla siitä, että tunnelin päässä näkyisi valoa.

Valitettavasti tilanne ei ole Afganistanissa ainutlaatuinen. YLE Areenasta löytyvä dokumentti Rauli Virtasen Afganistan kertoo karun totuuden tuosta köyhästä maasta ja

siitä, kuinka kurjuuden lisääntyessä ensimmäisenä kärsivät naiset ja lapset. Kurjuus on jatkunut Afganistanissa jo vuosikymmeniä: Virtanen on käynyt maassa säännöllisesti jo noin 40 vuoden ajan ja muistaa, kuinka maassa ovat tuhoa vuorotellen aiheuttaneet niin Neuvostoliitto, Yhdysvallat kuin afganistanilaiset itse.

Kun köyhyys ja kurjuus lisääntyvät ja tulevaisuutta ei ole, on helppoa löytää yhteinen vihollinen ja hakea turvaa sieltä, jonka ihminen tuntee. Afganistanilaisille tämä tarkoittaa islamia ja toisinaan myös sen äärimmäisiä muotoja: dokumentissa afganistanilaiset puhuvat jihadista, vääräuskoisista ja siitä, kuinka laittavat lapsensa koraanikouluun, kun normaalia pääsyä kouluun ei ole. Hädän hetkellä heikommassa asemassa oleva ihminen turvautuu johonkin

suurempaan ja alkaa helposti vihata sortajaansa. Tässä kohtaa Virtanen osaa lähestyä afganistanilaisia. Minuun teki dokumenttia katsoessa vaikutuksen, kun Virtanen totesi afgaaneille, että meillä – suomalaisilla ja afgaaneilla – on ollut yhteinen vihollinen, Neuvostoliitto. Vaikka Suomella menee nykyisin hyvin, meidän on hyvä muistaa, että ei siitä ole kauaa, kun olimme pienempi ja heikempi maa suuremman valtion alakynnessä.

Rauli Virtanen tuo dokumentissaan kuitenkin esille sen, että Afganistan on paljon muutakin kuin vihaa, köyhyyttä ja katkeruutta. Afganistanilaiset ovat vieraanvaraisia ja tarjoavat Virtaselle lounaita, vaikka maassa ruoan saanti on haasteellista. Dokumentissa näkyy paljon leikkiviä, iloiselta vaikuttavia lapsia. Dokumentissa pieni, kotimaastaan Albaniaan paennut tyttö kertoo haluavansa poliisiksi ja palata Afganistaniin, koska tytölle kotimaa on tärkeä. Dokumentissa vaikuttavinta onkin, kuinka totta on sanonta siitä, että lapsissa on tulevaisuus. Pahimmankin kurjuuden ja epätoivon keskeltä löytyy aina jotain hyvää ja kaunista. **TERHI RAIKAS**

”

Rauli Virtanen tuo dokumentissaan kuitenkin esille sen, että Afganistan on paljon muutakin kuin vihaa, köyhyyttä ja katkeruutta.

CHANGEMAKER-VIIKONLOPPU KUIPIOSSA 7.-9.10.2022

Changemakerin vuoden tärkein koulutustapahtuma Changemaker-viikonloppu järjestetään 7.-9.10.2021 Kuopiossa. Viikonlopun mittainen koulutustapahtuma kerää Changemakerin jäsenet sekä kaikki toiminnasta kiinnostuneet ympäri Suomea samaan paikkaan mielenkiintoisten koulutusten, innostavien työpajojen sekä rennon yhdessäolon merkeissä. Ilmoittautuminen viikonloppuun aukeaa syyskuussa Changemakerin nettisivuilla. Ota kaverisikin mukaan!

ABC-KOULUTUKSISSA OPIT VAIKUTTAMAAN ISOIHIN ONGELMIIN

Changemakerin suositut Vaikuttamistoiminnan ABC-koulutukset jatkuvat syksyllä 2022.

Kolmiosaisessa koulutuksessa opitaan perusasioita rakenteellisiin ongelmiin vaikuttamisesta, kampanjoinnista ja kampanjaviestinnästä. Koulutuksia järjestetään syksyn mittaan ympäri Suomea ja etänä.

Ilmoittautumisen sekä koulutusten ajankohdat löytyvät Changemakerin nettisivuilta.

